

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 13. září 2024

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

TOP DEVĚT VYŠEHRADSKÝCH OBJEVŮ PŘEDSTAVUJE NOVÁ VÝSTAVA

Pravěké osídlení, románské kostely i paláce, dílna na výrobu zlatých a stříbrných šperků a další artefakty přibližují důležitost dávného Vyšehradu. Devět nejvýznamnějších archeologických objevů si návštěvníci můžou prohlédnout přímo na místě poblíž Purkrabství od 13. září do 4. října 2024 na venkovní panelové výstavě.

Už sto let archeologové soustředěně zkoumají prostor Vyšehradu. Za tu dobu si připsali mnoho nálezů, devět nejdůležitějších nyní přibližuje panelová výstava *Devět nejvýznamnějších archeologických objevů na Vyšehradě*. Všechny pocházejí z jihozápadní části lokality, kde stála středověká akropole – vnitřní opevněné jádro hradu.

„Cílem této výstavy je představit hlavní archeologické objevy učiněné na tomto místě a stručně poukázat, jak nám pomáhají porozumět jeho někdejší důležitosti. Zároveň jsou vyšehradské objevy významné i pro poznání evropských panovnických dvorů,“ říká Ladislav Varadzin z Archeologického ústavu AV ČR, Praha, autor výstavy.

Středověká panovnická sídla

Vyšehrad je veřejnosti znám především jako místo spjaté se starými českými pověstmi nebo jako park sloužící pro odpočinek příchozích uvnitř historické Prahy. Ve skutečnosti však tato skála nad Vltavou nabízí mnohem víc, ukrývá totiž pozůstatky významného centra středověkého českého státu založeného Přemyslovci – rodem nejstarších českých panovníků.

Na Vyšehradě se dochovaly pozůstatky tří fází středověkých panovnických sídel (nejen) s kostely, vždy na ploše téměř tří hektarů. Výstava představuje například nejstarší kostel, který měl na svou dobu velké rozměry (asi 300 m²), neobvyklý tvar a zřejmě plnil nějakou evangelizační úlohu.

Dílny na výrobu stříbra a zlatých šperků zase dokazují, že Přemyslovci měli přístup ke stříbrné rudě a výrobu drahých šperků pod přímou kontrolou, což jim pomáhalo formovat ekonomické i sociální vztahy.

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Jaroslav Řídký
Archeologický ústav AV ČR, Praha
ridky@arup.cas.cz
+420 734 445 333

Jeden z devíti objevů připomíná, že na místě ikonické katedrály sv. Petra a Pavla stála původně románská bazilika o délce 53 metrů, která už ve své době měla plnit významnou sakrální i reprezentační funkci.

Dětský hrob z pravěku i románské sarkofágy

Vyšehrad ale osídlili lidé už dávno před Přemyslovci – archeologové našli základy chat a dalších objektů z doby před zhruba 5000 lety (3800–2700 př. Kr.). Objevili také hrob tří- až čtyřletého dítěte. Pak ale bylo pravděpodobně celé místo až do roku 950 p. Kr. neosídlené.

Jako pohřebiště si Vyšehrad vybrali nakonec i někteří Přemyslovci, jak dokazuje další z top devítky nálezů – románské sarkofágy. Známé jsou dva, které potvrzují pohřbívání panovníků mimo Pražský hrad.

„Kromě historického významu pro Českou republiku funguje Vyšehrad jako laboratoř pro testování mocenských znaků v archeologii. Jedná se o důležité artefakty, které dokládají přítomnost elit a jak se tyto elity v dané době a na daném místě projevovaly,“ vysvětluje výběr prezentovaných témat Ladislav Varadzin.

Venkovní panelová výstava vznikla ve spolupráci s Národní kulturní památkou Vyšehrad u příležitosti výročí systematických archeologických vykopávek na Vyšehradě zahájených v roce 1924. Je přístupná volně od 13. září do 4. října 2024 v blízkosti Purkrabství.

Nová vstupní expozice s umělou inteligencí

Návštěvníci se zároveň můžou těšit na novou výstavu přímo v prostorách Vyšehradu. Národní kulturní památka Vyšehrad plánuje celkovou rekonstrukci expozice mapující historické podoby Vyšehradu.

„Archeologické památky na Vyšehradě jsou veřejnosti zatím vcelku skryté. Proto se je snažíme prezentovat, ať už v rámci komentovaných prohlídek nebo nového informačního systému a digitálního audioprůvodce. Nová stálá expozice, na které s Ladislavem Varadzinem od začátku spolupracujeme, bude pomyslným vyvrcholením našeho úsilí připomenout mimořádný význam středověkého Vyšehradu,“ popisuje Petr Kučera, ředitel Národní kulturní památky Vyšehrad.

V prostoru Gotického sklepa bude umístěna stavebněhistorická část expozice, která je založená na fyzických modelech Vyšehradu z několika časových období. Prostor Prachárny se bude věnovat fenoménu legend jako nástroje k formování společnosti. Předpokládá se zde využití umělé inteligence, která by měla komunikovat s návštěvníky. Cílem expozice je oživit prostor bývalého královského okrsku, a proto pracuje s fragmenty zdejších palácových staveb. Předpokládaná realizace je v letech 2025–2026.

Více informací:

Mgr. Ladislav Varadzin, Ph.D.

Archeologický ústav AV ČR, Praha

varadzin@arup.cas.cz

+420 732 478 486

Ing. arch. Petr Kučera, Ph.D.

Národní kulturní památka Vyšehrad

kucera@praha-vysehrad.cz

+420 606 480 668

Fotogalerie, zdroj ARÚ AV ČR:

Výstava vznikla u příležitosti stoletého výročí systematických archeologických vykopávek na Vyšehradě zahájených v roce 1924

Jedna z variant, jak mohl vypadat nejstarší kostel na Vyšehradě

Archeologický výzkum v roce 2019

Jeden z románských sarkofágů nalezený v kapitulním chrámu

Vyšehrad jako gotické sídlo Lucemburků (1348–1420)

Vizualizace nové expozice v klenutém prostoru tzv. Gotického sklepa, ve skutečnosti skladiště střelného prachu.